

Për:	Zyra e Rregullatorit të Energjisë - ZRrE
Nga:	Presidenca e Republikës së Kosovës - Presidenca
Tema:	Komente nga Presidenca e Republikës së Kosovës ndërlidhur me procesin konsultativ për përshtatjet e të Hyrave të Lejuara Maksimale për vitin 2025
Data:	28 mars 2025

Presidenca e Republikës së Kosovës (Presidenca) kundërshton propozimin për rritjen e çmimit të energjisë elektrike në vend sepse është në kundërshtim me kornizën ligjore dhe injoron situatën ekonomike dhe aspektin e mirëqenies në vend.

Presidenca po ndjek me shqetësim zhvillimet e fundit në vend, të cilat paralajmërojnë një rritje të mundshme të çmimit të energjisë elektrike. Sipas raporteve të ZRrE-së, pritet një rritje mesatare prej 15% për tarifat e konsumatorëve, duke filluar nga muaji prill. Ky vlerësim fillestar është bazuar në propozimet e dorëzuara nga kompanitë e rregulluara, si dhe vendimet për të Hyrat e Lejuara Maksimale për periudhën rregullative 2023-2027 për OST/OT dhe OSSH.

Në vazhde të një rritjeje potenciale, rikujtojmë se rritja e tarifave nuk mund të bëhet si një proces i izoluar, por duhet të marrë parasysh kontekstin zhvillimor dhe aspektin e mirëqenies në vend. Kjo kërkon një analizë të mirëfilltë të rrethanave duke u fokusuar poashtu në mbrojtjen e konsumatorëve dhe situatën ekonomike aktuale.

Në këtë moment, një vendim i mundshëm nga Rregullatori për rritjen e çmimit të energjisë elektrike për konsumatorët do të ishte në kundërshtim edhe me kornizën ligjore, e cila obligon ZRrE-në që ta sigurojë mbrojtjen e konsumatorit (*Neni 1, Ligji për Rregullatorin e Energjisë*).

Përkrahja e rritjes së çmimit të energjisë si një zgjidhje e parë me qëllim të adresimit të sfidave në sektorin e energjisë do të sillte një barrë të madhe për qytetarët.

Megjithëse synimi është që të rritet siguria dhe furnizimi me energji gjatë vitit 2025, në përputhje me nevojat energjetike të vendit, rritja e çmimit të energjisë elektrike po parashihet të bëhet në një periudhë kohore kur veçse po ballafaqohemi me çmime të larta të produkteve në treg. Ky veprim do të mund të shkaktonte një valë të re të inflacioni në vend, si dhe të ndikonte drejtpërdrejt në rënien e fuqisë blerëse të qytetarëve.

Rritja e çmimit të energjisë ka një efekt të drejtpërdrejtë dhe shumë të rëndësishëm në ekonominë e një vendi. Çmimi i energjisë është i lidhur ngushtë me inflacionin, si dhe me koston e jetesës. Prandaj, shprehim shqetësimin tonë për faktin se një rritje e tillë e çmimit të energjisë do të kishte një ndikim të drejtpërdrejtë në jetën e përditshme të qytetarëve, duke rritur barrën e tyre financiare. Kjo do të përfshinte edhe rritjen e çmimeve të produkteve ushqimore dhe shërbimeve të tjera thelbësore.

Sipas aplikacioneve të operatorëve, një nga arsyt kryesore të kërkesës për rritjen e çmimeve të energjisë është dështimi i KEK-ut për ta realizuar prodhimin e energjisë sipas planeve të tij vjetore. Ky dështim ka detyruar KEDS-in, të importojë energji me çmim shumë më të lartë (mesatarisht pesë herë më i lartë se prodhimi vendor), duke rritur kostot. Sipas KEDS-it, po ashtu, OSSH-ja ka importuar mbi 37 milionë euro më shumë se sa niveli i lejuar nga ZRrE-ja për vitin 2024.

Nga ana tjetër, rritja e humbjeve të projektuara për vitin 2025 prej pothuajse 57%, në krahasim me vitin paraprak është justifikuar me faktin se KEK-u, nuk pritet të gjenerojë energji në kapacitet të plotë dhe se kostoja e importit do të jetë shumëfish më e lartë. Megjithatë, duhet theksuar se kostoja aktuale e importit nuk është më e lartë se në vitet e kaluara, veçanërisht kur krahasohet me kulmin e çmimeve në vitin 2022 (aktualisht çmimi mesatar i importit është rreth 145 euro), si dhe nuk pritet ndonjë përshkallëzim drastik i çmimit të energjisë në tregjet ndërkombëtare gjatë vitit 2025.

Përkundër përpjekjes së operatorëve për t'i arsyetuar kostot e projektuara, vërehet një mungesë e transparencës, gjë që bëhet më serioze duke patur parasysh mospublikimin e raporteve të tyre financiare për vitin paraprak. Rrjedhimisht, qytetarët nuk kanë mundësi të informohen saktësisht mbi shpenzimet për energjinë dhe humbjet gjatë shpërndarjes. Kjo krijon vështirësi në vlerësimin e saktë të kërkesave për humbjet e lejuara.

Mirëpo, një rritje e tillë e çmimit të energjisë do të ketë edhe një ndikim zinxhiror. Respektivisht, siç është cekur më lart, rritja e çmimit të energjisë ka një ndikim të drejtpërdrejtë dhe shumë të rëndësishëm në ekonominë e një vendi. Rrjedhimisht, çmimi i energjisë është i lidhur ngushtë me inflacionin dhe me koston e jetesës. Në rastin e Kosovës, rritja e tarifave të energjisë, veçanërisht rritja e çmimit të rrymës, do të ndikonte ndjeshëm në fuqinë blerëse të qytetarëve.

Kjo rritje e çmimit të energjisë (një rritje kumulative prej pothuajse 126% në katër vite) do të ketë një ndikim të drejtpërdrejtë në çmimet e mallrave dhe shërbimeve, duke shkaktuar në një valë të re inflacioni. Sipas ASK-së, gjatë vitit 2022 dhe 2023, kur çmimi i energjisë u rrit ndjeshëm, çmimet e ushqimeve dhe produkteve të tjera thelbësore gjithashtu u rritën në mënyrë drastike.

Viti	Tarifa e lartë (KWh)	Rritja (në krahasim me vitin 2021)	Rritja në krahasim me vitin paraprak	Norma mesatare vjetore e inflacionit
2021	6.75			3.4%
2022	12.53	85.43%	85.43%	11.6%
2023	14.45	113.88%	15.42%	4.94%
2024	13.29	97.72%	-8.04%	1.6%
2025	15.28 (pas rritjes)	125.37%	15.00%	-

Tabela e rritjes së tarifave të energjisë dhe norma mesatare vjetore e inflacionit (2021-2025)

Çmimet e ushqimeve, të cilat kanë pasur një rritje të ndjeshme, janë të lidhura ngushtë me koston e energjisë dhe inflacionin në përgjithësi. Kostoja e jetesës është bërë shumë më e rëndë për qytetarët, duke bërë që shpenzimet për energji të arrijnë përqindje të larta të të ardhurave, veçanërisht për ata me paga më të ulëta.

Në këtë kontekst, ndërsa disa mund të argumentojnë se Kosova ka çmimin më të lirë të energjisë në rajon, ky qëndrim do të ishte i saktë vetëm nëse analizohet në një kontekst të izoluar. Për një vlerësim real të koston së energjisë, duhet të merret parasysh fuqia blerëse e qytetarëve, të ardhurat mesatare dhe Bruto Produkti Vendor për kokë banori.

Pas rritjes prej 15%, Kosova do të ketë një nga kostot më të larta të energjisë, jo vetëm në rajon, por edhe përtej.

Po ashtu, paga mesatare në Kosovë është shumë më e ulët krahasuar me vendet e tjera të Evropës, duke bërë që rritja e çmimit të energjisë të ketë një ndikim më të rëndë tek qytetarët kosovarë, për shkak të fuqisë së ulët blerëse.

Në përfundim, përpara se të miratohet rritja e çmimit të energjisë elektrike, ZRrE-ja, duhet të angazhohet në monitorimin e menaxhimit të energjisë nga KEK-u dhe ta rrisë efikasitetin në prodhimin dhe shpërndarjen e energjisë, duke kontribuar në uljen e nevojës për import dhe në menaxhimin më të mirë të burimeve. Rritja e çmimit të energjisë nuk duhet të jetë opcioni i parë dhe i vetëm për të adresuar sfidat financiare, por një zgjidhje më e balancuar dhe e qëndrueshme duhet të jetë në qendër të këtij procesi.

Për ta shmangur një valë të re inflacioni dhe për t'i mbrojtur qytetarët dhe ekonominë kosovare, Presidenca propozon një seri rekomandimesh për ta parandaluar rritjen e çmimit të energjisë elektrike për konsumatorët.

Masat e menjëhershme:

- **Mirëmenaxhimi i shpenzimeve dhe humbjeve:** Presidenca vlerëson se të hyrat e lejuara për KEDS-in kanë hapësirë për balancim të mëtejshëm, përderisa niveli i humbjeve do të mund të kufizohet në nivelin e humbjeve të vitit të kaluar (65.37 milionë euro). Kjo ka kuptim, sidomos pasi që sipas parashikimeve aktuale, nuk pritet një rritje e ndjeshme e çmimeve të importit gjatë vitit 2025. Për më tepër, duke pasur parasysh se disa kalkulime dhe kosto të planifikuara nuk janë paraqitur në mënyrë transparente, Presidenca konsideron se ka hapësirë për një rishikim të tyre, duke kontribuar kështu në reduktimin e humbjeve të projektuara.
- **Subvencionimi i energjisë:** ZRrE-ja duhet të insistojë për një dialog me Qeverinë për ta shqyrtuar mundësinë e subvencionimit të energjisë për konsumatorët, veçanërisht për ata që janë më të prekur nga rritja e çmimeve. Praktika të tilla janë përdorur edhe në vitin 2022 gjatë shqyrtimit të tarifave, ku pjesa e subvencionimit ishte përfshirë në llogaritjen finale të tarifave. Kostoja për Qeverinë do të kishte efekt më të vogël në krahasim me ndikimin e rritjes së çmimit të energjisë elektrike për qytetarët dhe pasojat e saj në rritjen e inflacionit.
- **Identifikimi i masave shitesë për obligimin e pagesës së faturave mujore në katër komunat veriore:** Duke marrë parasysh se një pjesë e konsiderueshme e humbjeve komerciale vjen si pasojë e faturave të papaguara nga konsumatorët në katër komunat veriore të vendit, inkurajojmë ZRrE-në që, në bashkëpunim me institucionet relevante, të identifikojë masa shitesë që do të obligonin konsumatorët të përmbushin detyrimin e tyre për pagesën e faturave mujore të energjisë elektrike. Masa të tilla do të ishin në përputhje me parimet e sundimit të ligjit, do të lehtësonin barrën financiare për operatorët, si dhe do të ndihmonin në parandalimin e nevojës për rritje të tarifave, siç është rasti aktual.
- **Largimi ose reduktimi i përkohshëm i TVSH-së për energjinë elektrike:** Largimi i TVSH-së për energjinë elektrike është një masë që është propozuar tashmë nga akterë të ndryshëm. Presidenca konsideron se një masë e tillë do të kontribuonte në menaxhimin e situatës dhe do të ndihmonte në shmangien e rritjes së çmimit të energjisë elektrike. Nëse largimi i plotë i TVSH-së për një periudhë të caktuar do të ishte sfiudes, mund të shqyrtohet reduktimi i TVSH-së për një periudhë të caktuar.

Disa nga shtetet qe e kanë praktikuar këtë mekanizëm në vitet e fundit janë: Gjermania, Franca, Italia, Portugalia, Mbretëria e Bashkuar, Polonia, etj.

- **Dizajnimi dhe prezantimi i programit të shtyrjes së pagesave:** Në disa vende janë zbatuar masa alternative për të lehtësuar ndikimin e rritjes së çmimeve të energjisë elektrike për konsumatorët. Një masë e tillë mund të jetë krijimi i mundësisë për konsumatorët të paguajnë faturat e energjisë elektrike me këste, duke ofruar edhe opcionet për periudha të mospagimit (grace period). Ky program do të ndihmonte në lehtësimin e barrës financiare për familjet dhe bizneset që përballen me rritjen e kostove të energjisë. Në praktikë, kjo mund të realizohet përmes bashkëpunimit me akterët kryesorë në sektorin e energjisë dhe atë financiar. Ky bashkëpunim do të mundësonte që konsumatorët të ndajnë pagesat e faturave të energjisë elektrike në këste më të vogla dhe më të menaxhueshme, duke lehtësuar kështu barrën financiare përmes shpërndarjes së saj.

Masat afatmesme:

- **Menaxhimi efikas i KEK-ut dhe planifikimi i burimeve energjetike:** Një nga masat më të rëndësishme është menaxhimi efikas i KEK dhe planifikimi i duhur i burimeve energjetike. KEK-u duhet të sigurojë administrim më të mirë të kapaciteteve prodhuese dhe të optimizojë përdorimin e burimeve të energjisë, duke zvogëluar humbjet dhe kostot e prodhimit. Gjithashtu, operatorët energjetikë duhet të mbajnë përgjegjësi për eficiencën dhe transparencën e aktiviteteve të tyre, duke shmangur ngarkimin e kostove të panevojshme mbi konsumatorët.
- **Rritja e efikasitetit të furnizimit me energji:** Një masë tjetër e rëndësishme është përmirësimi i sistemit të shpërndarjes dhe rritja e kapacitetit të rrjetit elektrik. Ky proces do të mundësonte shpërndarjen më efikase dhe më të sigurt të energjisë në të gjithë vendin, duke reduktuar humbjet teknike dhe duke ulur kostot në përgjithësi, e rrjedhimisht duke mundësuar shmangien e nevojës për rritjen e çmimeve për konsumatorët.
- **Vazhdimi i programeve të eficiencës së energjisë për konsumatorët:** Një masë tjetër e rëndësishme për të shmangur rritjen e çmimit të energjisë është vazhdimi i implementimit të programeve për eficiencën e energjisë për konsumatorët. Këto mund të përfshijnë edukimin e konsumatorëve për përdorimin më efikas të energjisë dhe inkurajimin e mbështetjen e tyre për të investuar në pajisje energjitike më efikase, si dhe përmirësimin e izolimit të ndërtesave dhe përdorimin e burimeve alternative të energjisë. Këto masa do të ndihmojnë në uljen e kërkesës për energji dhe do të lejojnë që konsumatorët të kenë faturat më të ulëta, duke ruajtur kështu stabilitetin e çmimeve.

Masat afatgjata:

- **Ndërtimi i kapaciteteve të reja gjeneruese të energjisë elektrike në vend:** Një nga hapat më të rëndësishëm për të siguruar stabilitetin dhe qëndrueshmërinë e furnizimit me energji në Kosovë është ndërtimi i kapaciteteve të reja gjeneruese. Rritja e kërkesës për energji, së bashku me sfidat e burimeve ekzistuese të prodhimit të energjisë, e bën të domosdoshëm investimin në burime të reja prodhuese të energjisë. Kosova ka nevojë për zhvillimin e projekteve të reja energjetike, duke u fokusuar në diversifikimin dhe sigurinë e furnizimit me energji. Kjo do të zvogëlonte varësinë nga burimet ekzistuese dhe do të mundësonte një stabilizim të furnizimit, duke ulur kështu pasigurinë që mund të sjellin ndodhitë e papritura në sektorin energjetik.

Përveç investimeve në burime alternative të energjisë, duhet të eksplorojnë mundësitë për prodhimin dhe përdorimin e energjisë nga gaz natyror dhe teknologji të reja, që mund të ofrojnë mundësi shtesë për diversifikim. Rregullatori mund të inkurajojë këto investime duke ofruar stimuj dhe politika mbështetëse, si dhe duke krijuar një kuadër të qartë ligjor për zhvillimin e energjisë alternative. Presidenca vlerëson se çdo skenar i zhvillimit të sektorit të energjisë duhet gjithashtu të reflektojë zhvillimet gjeopolitike dhe interesat e Kosovës në dritën e këtyre zhvillimeve, duke u përqendruar gjithnjë në garantimin e sigurisë energjetike.

- **Marrëveshjet për tregtinë ndërkufitare të energjisë me shtete aleate:** Kosova mund të përfitojë nga tregtia ndërkufitare e energjisë, duke diversifikuar burimet e furnizimit dhe duke mundësuar importin ose eksportin e energjisë në periudha të kërkesës së lartë. Kjo mund të ndihmojë në stabilizimin e çmimeve, duke mundësuar që Kosova të përfitojë nga çmimet më të ulëta në tregjet ndërkombëtare. Rregullatori mund të mbështesë këtë proces duke mundësuar marrëveshje të tilla dhe duke siguruar përputhshmërinë me legjislacionin ndërkombëtar. Një marrëveshje të tillë, Kosova e ka tashmë me Shqipërinë, dhe ngjashëm mund të shqyrtohet mundësia që kjo të realizohet edhe me shtete të tjera të rajonit të cilat e kanë njohur Republikën e Kosovës.

Presidenca e Republikës së Kosovës mbetet e përkushtuar në promovimin dhe mbështetjen e një sektori të energjisë, i cili është i përgjegjshëm, transparent dhe që ofron shërbime të përballueshme për të gjitha kategoritë e konsumatorëve.

Presidenca inkurajon ZRrE-në që t'i trajtojë me seriozitet këto komente, komentet e qytetarëve dhe organizatave të cilat merren me mbrojtjen e të drejtave të konsumatorit, përpara se të marrë një vendim përfundimtar.